

## SZAKMAI BESZÁMOLÓ

**Pályázati eljárás száma:** VKK/4/2006

**Program neve:** Áreltérések Magyarország és az EU piacai között c. kutatás.

**A támogatási szerződés száma:** AL/305/2007/003

**Kedvezményezett neve:** MTA Közgazdaságtudományi Intézet

**Szakmai felelős neve:** Fertő Imre

**A Program befejezésének határideje:** 2007. november 30.

A beszámoló csak részeredményre vonatkozik:<sup>1</sup>

- 1. Ismertesse a Program megvalósításának menetét, írja le a végrehajtás egyes lépéseit és csatolja a végrehajtás során keletkezett fontosabb dokumentumokat! Sorolja fel a Program megvalósításában közreműködőket (a Kedvezményezett részéről vagy megbízása alapján)!**

A kutatást a mezőgazdasági árak térbeli integrációjával foglalkozó irodalom áttekintésével kezdtük, külön hangsúlyt fektetve a búza, illetve a sertéshús integrációjával foglalkozó tanulmányokra. A kutatás második fázisa, az empirikus kutatáshoz szükséges módszertan áttekintése volt. Végül, az összegyűjtött adatok segítségével megvizsgáltuk a magyar és EU 15-ös (ezen belül a német) mezőgazdasági piacok térbeli integrációját. A munkát Fertő Imre és Bakucs Zoltán végezték.

- 2. Részletesen ismertesse és értékelje a Program eredményeit!**

- szakmailag / tudományos szempontból
- a pályázati célkitűzésekkel összefüggésben
- újszerűség bemutatása
- a továbbfejlesztés lehetőségei (pl. Program kiterjesztése, további kutatás, módosítás szükségessége)
- az eredmények hasznosításának lehetőségei

A Közös Agrárpolitika (CAP) egyik legfontosabb célja, hogy megvalósuljon a mezőgazdasági termékpiacok térbeli integrációja az egyes országokon belül és a különböző tagállamok

<sup>1</sup> Amennyiben a szakmai beszámoló a Program valamely fázisában született részeredmény(ek) bemutatására szolgál, a beszámolót csak az adott részeredményre vonatkozóan kell értelem szerűen kitölteni.

között. Egy térben integrált piacon az árinformációknak hatékonyan kell áramolnia az egyes tagországok között. Az Európai Bizottság álláspontja szerint a hazai kormányzatoknak és szabályozásnak elő kell segítenie az információáramlás hatékonysága szempontjából is egységes piac létrejöttét. Egy kis nyitott ország számára a piaci hatékonyságnak és a piaci információk terjedésének legalább két fontos politikai következménye van. Az első a piaci erőfölénnyel való visszaélésekhez kapcsolódik, amely releváns lehet a hazai élelmiszeripar piaci jelenlegi szerkezete mellett. A második probléma a CAP mellett működtethető belföldi agrártámogatásokhoz kapcsolódik. Kutatásunk az első problémakör jobb megismeréséhez járult hozzá. Annak ellenére, hogy a piacok földrajzi elkülönülése különösen fontos a mezőgazdaságban, hisz a mezőgazdasági termékek gyakran ömlesztett jellegűek és/vagy romlandók, valamint a fogyasztás területileg is elkülönülhet a termeléstől, ezért a szállítás költséges, és időigényes tehát bizonyos idő szükséges, míg a külső sokkok hatásai megjelennek a térben elkülönült piacokon, Magyarország esetében a térbeli integrációt eddig nem kutatták. Jelen program keretében született tanulmány az első, amely tesztelhető, empirikus módszerekkel vizsgálta a magyar illetve EU 15-beli termékek térbeli integrációját. A téma különösen fontos, hiszen a tökéletlenül integrálódott piacokon az árinformáció helytelen jelzéseket adhat a termelői, valamint marketing-döntések megalapozásához. Jelen kutatásban megállapítottuk, hogy a magyar és európai (német) gabona és sertéshús árak térben integráltak, azonban ez az integráció nem tökéletes. Várakozásainknak megfelelően a magyar árak hosszútávon igazodnak, követik az európai árakat, másképpen fogalmazva a magyar mezőgazdasági szektor árelfogadó. A búzapiacon 2004 júliusában strukturális törés történt, aminek következtében a tranzakciós költségek abszolút része megnőtt. További kutatást igényel annak a kiderítése, hogy minek köszönhetően következett be ez a törés. A TVECM (küszöb vektor hibakorrekciós) módszerrel becsült kapcsolat a magyar és EU 15-ös sertéshús árak között két rezsimit határozott meg. Az elsőben nincs alkalmazkodás a hosszú távú kapcsolat felé, a második rezsimben, viszont ha a piacok közötti pillanatnyi árkülönbség meghaladja a hosszútávú egyensúlyi ár 5-6%-át, a hiba korrekciós mechanizmus beindul, és a német árak szintje felé emeli a magyar sertéshús árakat. Másképpen fogalmazva, akkor érdemes a piacok között kereskedelmi tevékenységet folytatni, amikor a rendszer a második rezsimben helyezkedik el. Versenyképességi szempontból az eredmények azt mutatják, hogy a piacok közötti kereskedelem működik, a kiszámolt 5% tranzakciós költség a nyugat európai eredmények tükrében<sup>2</sup> is alacsonynak mondható. Eszerint a magyar sertéshús piac hatékonyan

---

<sup>2</sup> Meyer (2004) kutatásában a német és holland árak közötti tranzakciós költség a hosszútávú egyensúlyi helyzet 9,5%-a.

integrálódott az európai piacokhoz, igazodik hozzájuk, és a EU 15-ös árnövekedések illetve csökkenések hatása az 5%-os küszöb mellett a magyar piacra is begyűrűzik.

Az általunk tanulmányozott és a tanulmányban is alkalmazott empirikus módszertan, nem képes a strukturális törékes modelleket TVECM formában becsülni, ezért további kutatást igényel egy olyan ökonometriai módszer felkutatása és/vagy kidolgozása amely alkalmas a feladatra. Így a búza piac is modellezhetővé válna TVECM módszerrel.

- 3. Sorolja fel és mellékelten csatolja a Programmal (annak eredményeivel) összefüggésben született tanulmányokat, kiadványokat, publikációkat, előadásokat stb.! A Program végrehajtása mennyiben segítette a Programban résztvevők tudományos előmenetelét?**

A kutatómunka eredményeképpen készített tanulmány szerzői Bakucs Lajos Zoltán és Fertő Imre, címe „A mezőgazdasági árak térbeli integrációja”. A tanulmányt csatoltuk a szakmai beszámolóhoz.

- 4. Mutassa be, a Program megvalósítása mennyiben felel meg az eredeti munkatervnek (ütemezés, eredmények, esetleges eltérések indokai, különös tekintettel a támogatási szerződés módosítása nélkül végrehajtottakra)!**

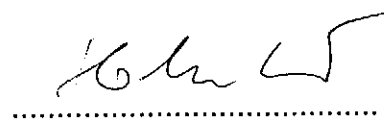
A program megvalósítása megfelel az előzetes munkatervnek.

- 5. Amennyiben rendelkezésre áll, csatolja a Program résztvevői / célcsoportja által készített értékelést!**

Kelt: Budapest, 2007-11-30

.....

Szakmai felelős aláírása

.....

Kedvezményezett  
(képviselőjének cégszerű  
aláírása)